

Ymgynghoriadau Clinigol Drwy Gyfrwng y Gymraeg
Cynllun Strategol Bwrdd Iechyd Addysgu Powys
2019-2024: Adroddiad (2023)

Pwrpas yr Adroddiad Hwn

Yn unol â Safon y Gymraeg 110(A), rhaid i'r bwrdd iechyd gyhoeddi adroddiad ar gynnydd ei gynllun 5 mlynedd ar Ymgynghoriadau Clinigol (a gyhoeddwyd yn unol â Safon 110). Mae'r cynllun llawn ar gael ar [ein gwefan](#).

Safon 110	Rhaid ichi gyhoeddi cynllun ar gyfer pob cyfnod 5 mlynedd gan nodi - (a) i ba raddau yr ydych yn gallu cynnig cynnal ymgynghoriad clinigol yn Gymraeg; (b) y camau yr ydych yn bwriadu eu cymryd i gynyddu eich gallu i gynnig cynnal ymgynghoriad clinigol yn Gymraeg; (c) amserlen ar gyfer y camau yr ydych wedi rhoi manylion amdanynt yn (b).
Safon 110A	Dair blynedd ar ôl cyhoeddi cynllun yn unol â safon 110, ac ar ddiwedd cyfnod 5 mlynedd cynllun, rhaid ichi - (a) asesu i ba raddau yr ydych wedi cydymffurfio â'r cynllun; a (b) cyhoeddi'r asesiad hwnnw o fewn 6 mis.

Camau gweithredu ein cynllun i gynyddu'r gallu i gynnig ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg

Isod ceir rhestr o gamau gweithredu'r cynllun a luniwyd gan BIAP dan Safon 110, ynghyd ag adolygiad o'r camau hynny, ac ychydig drafodaeth am gamau posib ar gyfer y cynllun nesaf.

Staff Sy'n Siarad Cymraeg

Amcan	Cynyddu nifer y staff â sgiliau Cymraeg sy'n gallu cynnal ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg
Camau gweithredu	Cynnydd
Monitro nifer y staff sy'n gallu delio â'r cyhoedd yn Gymraeg	<p>Ionawr 2021 - Mae'r wybodaeth hon ar gael ar ESR. Cynghorir Arweinwyr Gwasanaethau a Rheolwyr yn rheolaidd hefyd i ddysgu pwy yw'r siaradwyr Cymraeg o fewn eu timau er mwyn helpu cynllunio gwasanaethau a nodi unrhyw fylchau.</p> <p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darparwyd cortynnau a bathodynau Iaith Gwaith i staff o fewn llawer o adrannau yn y Bwrdd Iechyd ac ar safleoedd Gofal Sylfaenol i'w gwneud yn glir i gleifion ble mae'r gwasanaeth Cymraeg ar gael. Mae'r rhain wedi'u dosbarthu i Bractisau meddygon teulu, wardiau ac adrannau ledled Powys. • Mae cefndiroedd 'Teams' sy'n cynnwys y logo Iaith Gwaith a Dysgu Cymraeg ar gael i staff eu defnyddio o'r fewnwyd. Gall hyn helpu adnabod pa staff sy'n siarad Cymraeg mewn cyfarfod neu ymgynghoriad ar-lein. • Ailadroddir pwysigrwydd asesu'r sgiliau Cymraeg sydd eu hangen ar gyfer swyddi yn y cyfarfodydd i arweinwyr gwasanaethau chwarterol ac mae adrannau wedi cael eu hatgoffa i asesu sgiliau Cymraeg swyddi wrth hysbysebu. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae ein data ESR (hyd at Hydref 2022) yn dangos bod 245 aelod o staff BIAP yn meddu ar sgiliau Cymraeg rhwng lefel 3-5. Mae'r staff hyn yn gweithio ar draws y bwrdd iechyd, ac ni fydd pob un ohonyn nhw'n staff clinigol sy'n trin cleifion. • Mae nwyddau Iaith Gwaith yn parhau i gael eu dosbarthu ar draws pob safle ac yn cael eu hysbysebu yn y sesiwn ymsefydlu corfforaethol ac ar dudalennau Sharepoint Cymraeg. • Rydym wedi datblygu pecyn cymorth newydd i reolwyr ei ddefnyddio i fonitro'r sgiliau iaith sydd eu hangen wrth recriwtio i swyddi newydd er mwyn cynyddu nifer y swyddi sy'n cael eu hysbysebu yn gofyn am sgiliau Cymraeg.
Adolygiad 2023	
Nid yw'r cam hwn yn ymrwymo'r bwrdd iechyd i wneud dim ond monitro sgiliau iaith staff y bwrdd, er y dylid nodi nad yw cofnodi gallu yn y Gymraeg yn golygu bod yr aelod staff hwnnw yn gallu neu'n fodlon darparu gwasanaeth clinigol yn y Gymraeg.	

	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Anhysbys	333	911*	408	360
Lefel 0	1023	1077	1134	1136
Lefel 1	506	565	574	598
Lefel 2	126	151	153	162
Lefel 3	58	65	73	66
Lefel 4	48	58	62	64
Lefel 5	87	107	102	108

*Noder: Staff dros-dro yn ymateb i Covid-19 sy'n esbonio'r cynnydd dros dro yn niferoedd anhysbys 2019-20.

Mae'r ystadegau uchod yn dangos bod y bwrdd wedi gwneud cynnydd dros amser o ran cofnodi sgiliau iaith yn mwy manwl. Er bod y cynnydd hwn i'w groesawu, o dynnu staff 'anhysbys' ac edrych ar y ffigyrau fel canran, dangosir nad yw canran medrau Cymraeg y gweithlu wedi newid yn sylweddol dros gyfnod y cynllun. Mae hyn yn awgrymu bod y cynnydd yn y tabl uchod i'w briodoli at gynnydd yn niferoedd y staff sydd wedi cofnodi'u sgiliau, yn hytrach na chynnydd gwirioneddol mewn niferoedd:

	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Lefel 0	55.36%	53.24%	54.05%	53.23%
Lefel 1	27.38%	27.93%	27.36%	28.02%
Lefel 2	6.82%	7.46%	7.29%	7.59%
Lefel 3	3.14%	3.21%	3.48%	3.09%
Lefel 4	2.60%	2.87%	2.96%	3.00%
Lefel 5	4.71%	5.29%	4.86%	5.06%

Rydym wedi parhau i fonitro'r ffigyrau hyn ond yn cynllun nesaf byddwn yn gosod targedau mwy ystyrion i gynyddu'r canrannau hyn.

Nodi staff â sgiliau gwranddo a siarad Cymraeg ar lefel 3 a 4 a chynnig cyfleoedd i fynychu cyrsiau hyfforddi sydd â'r nod o feithrin hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle a gwella sgiliau sydd eisoes yn bodoli

Ionawr 2021 - Mae cyfleoedd hyfforddi, gan gynnwys sesiynau "gloywi iaith" yn cael eu hyrwyddo'n rheolaidd i'r holl staff ar draws BIAP drwy Reolwyr y Gwasanaethau a Newyddlen wythnosol staff BIAP. Anfonwyd e-bost at Arweinydd ESR i ddarganfod a allwn gyfeirio gwybodaeth at staff sydd â sgiliau Cymraeg drwy ESR neu a fydd angen gwneud hyn drwy Arweinwyr a Rheolwyr Gwasanaethau oherwydd cyfyngiadau GDPR wrth ddarparu data gwybodaeth bersonol adnabyddadwy a gafwyd gan ESR.

Mawrth 2022

- Cwblhawyd ymarfer cwmpasu gan Dîm y Gymraeg ar ESR yn Hydref 2021 i nodi'r staff sy'n meddu ar sgiliau Cymraeg lefel 3 neu'n uwch. Anfonwyd holiadur i staff â'r sgiliau Cymraeg hynny er mwyn mesur diddordeb mewn mynychu cyrsiau Gloywi Iaith ac er mwyn cynnig cyfle i ymuno â rhwydwaith siaradwyr Cymraeg ar 'Teams', lle rhannir gwybodaeth am gyrsiau a chyfleoedd i ddefnyddio ac ymarfer sgiliau Cymraeg.
- Mae cyfleoedd i ddysgu Cymraeg yn parhau'n cael eu rhannu ar newyddlen staff y bwrdd iechyd ac rydym wedi dechrau trafodaethau gyda Chyngor Sir Powys ynghylch cynnal hyfforddiant Cymraeg ar y cyd.
- Mae aelod o staff clinigol wedi mynychu cwrs Cymraeg dwys yn Nant Gwrtheyrn.

Ionawr 2023

- Mae'r rhwydwaith o siaradwyr Cymraeg ar Teams bellach wedi'i ddisodli gan rwydwaith Yammer. Mae Yammer yn blatfform mwy atyniadol na Teams, lle gall aelodau o staff bostio gwybodaeth a ffilmiau yn Gymraeg. Mae Tîm y Gymraeg hefyd yn postio gwybodaeth ar gyfleoedd i fynychu cyrsiau Gloywi Iaith drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol neu AaGIC.
- Rhennir cyfleoedd hefyd i glywed ac ymarfer Cymraeg yn y gymuned ar draws Powys drwy newyddion Sharepoint ac mae'r rhain hefyd yn cael eu hysbysebu ar sgriniau mawr yn y ffreutur o dro i dro.
- Cyhoeddir cylchlythyr Cymraeg bob chwarter sy'n cynnwys diweddariadau a negeseuon atgoffa diweddaraf am safonau'r Gymraeg, cyfleoedd cymdeithasu ac awgrymiadau defnyddiol y mis ar gyfer dysgwyr.
- Mae Tîm y Gymraeg yn cydweithio gyda sefydliadau eraill y GIG yng Nghymru i gynnal digwyddiadau dwyieithog. Hyd yn hyn, cynhaliwyd cwis Diwrnod Shw'mae / S'umae a sesiwn ar y Fari Lwyd. Ar Fawrth 1^{af} bydd Eisteddfod gyntaf y GIG yn cael ei chynnal.

<p>Nodi staff â sgiliau gwrando a siarad Cymraeg ar lefel 1 a 2 a chynnig cyfleoedd hyfforddi i gynyddu lefelau sgiliau sydd eisoes yn bodoli</p>	<p>Ionawr 2021 - Gweler uchod</p> <p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cwblhawyd ymarfer cwmpasu gan Dîm y Gymraeg ar ESR yn Hydref 2021 i nodi'r staff sy'n meddu ar sgiliau Cymraeg lefel 0-3. Anfonwyd holiadur allan at staff gyda sgiliau Cymraeg er mwyn mesur diddordeb mewn dysgu'r Gymraeg ac i ofyn beth oedd eu hoff ddull dysgu. Cynigwyd hefyd y cyfle i ymuno â sgwrs dysgwyr Cymraeg dros Teams er mwyn rhannu cyfleoedd ym Mhowys i ddysgu ac ymarfer eu Cymraeg. • Mae cyfleoedd i ddysgu Cymraeg yn cael eu rhannu ar newyddlen staff y bwrdd iechyd ac rydym wedi dechrau trafodaethau gyda Chyngor Sir Powys i edrych i gynnal hyfforddiant Cymraeg Lefel Mynediad ar y cyd. • Ar Fawrth 1^{af} wnaeth Menter Iaith Maldwyn gynnal Cwis Gwyl Dewi ar gyfer y Bwrdd Iechyd a staff Cyngor Sir Powys sydd naill ai'n dysgu Cymraeg neu eisiau gwella eu sgiliau. Gobeithiwn gynnal mwy o weithgareddau tebyg dros y flwyddyn nesaf. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r rhwydwaith o ddysgwyr Cymraeg ar Teams bellach wedi'i ddisodli gan rwydwaith Yammer. Mae Yammer yn blatfform mwy atyniadol na Teams, lle gall aelodau o staff bostio gwybodaeth a chwestiynau am ddysgu Cymraeg. Mae Tîm y Gymraeg hefyd yn postio gwybodaeth ar gyfleoedd i fynychu cyrsiau Cymraeg drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol neu AaGIC. • Rhennir cyfleoedd hefyd i glywed ac ymarfer Cymraeg yn y gymuned ar draws Powys drwy newyddion Sharepoint ac mae'r rhain hefyd yn cael eu hysbysebu ar sgriniau mawr yn y ffretur o dro i dro. • Mae poster 'Rho gynnig arni' i annog defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle yn cael eu cynnig a'u dosbarthu i staff ar draws holl safleoedd y bwrdd iechyd. • Cyhoeddir cylchlythyr Cymraeg bob chwarter sy'n cynnwys diweddariadau a negeseuon atgoffa diweddaraf am safonau'r Gymraeg, cyfleoedd cymdeithasu ac awgrymiadau defnyddiol y mis ar gyfer dysgwyr. • Mae Tîm y Gymraeg yn cydweithio gyda sefydliadau eraill y GIG yng Nghymru i gynnal digwyddiadau dwyieithog. Hyd yn hyn, cynhaliwyd cwis Diwrnod Shw'mae / S'umae a sesiwn ar y Fari Lwyd. Ar Fawrth 1^{af} bydd Eisteddfod gyntaf y GIG yn cael ei chynnal.
<p>Annog yr holl staff i gwblhau'r hyfforddiant iaith Gymraeg lefel 1, 10 awr ar-lein y mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn ei ddarparu</p>	<p>Ionawr 2021 - Mae cyrsiau Cymraeg Gwaith wedi cael eu cynnig i staff trwy gydol y pandemig. Mae gwybodaeth am staff sydd wedi cwblhau'r modiwlau yn cael ei rannu gyda'r bwrdd iechyd. Mae nifer y</p>

bobl yn manteisio ar y cyfle hwn yn parhau i fod yn isel, sydd o bosibl yn ganlyniad i bwysau cyfredol y pandemig. Bydd angen cynnal arolwg staff ar sut i gael gafael ar hyfforddiant yn y Gymraeg.

Mawrth 2022

- Cafodd holiadur staff ar gyrsiau Cymraeg ei anfon allan ym mis Hydref 2021 i fesur diddordeb mewn cyrsiau Cymraeg ac mae cyfleoedd dysgu yn cael eu rhannu ar newyddlen staff BIAP ac mewn cyfarfodydd gyda staff.
- Mae gwybodaeth am staff sydd wedi cwblhau'r modiwlau ar-lein, sy'n para 10 awr o hyd, yn cael ei rannu gyda'r bwrdd iechyd. Mae e-byst atgoffa yn cael eu hanfon i staff sydd ond wedi cwblhau rhan o'r cwrs, ac mae e-byst llongyfarch yn cael eu hanfon i staff sydd wedi derbyn tystysgrif. Mae nifer y staff sy'n gwneud hyn yn parhau i fod yn eithaf isel ond rydym wedi gweld cynnydd bach yn y niferoedd yn ddiweddar a byddwn yn parhau i hyrwyddo cyfleoedd dysgu.

Ionawr 2023

- Hyrwyddwyd cyfleoedd i ddysgu Cymraeg, gan gynnwys cwrs ar-lein 10 awr, i holl staff bob mis yn y sesiwn ymsefydlu corfforaethol ac yn sesiynau Ymwybyddiaeth Iaith.
- Mae gennym dudalen benodol ar Sharepoint ar gyfleoedd i ddysgu Cymraeg, sy'n cynnwys dolenni uniongyrchol at y cyrsiau ar-lein 10 awr.

Adolygiad 2023

Mae cyrsiau i godi hyder a chynyddu gallu ar gael ond mae nifer o anawsterau ynghlwm wrth hyrwyddo hyfforddiant Cymraeg; hyd yn oed pan fod gan staff eisiau mynychu anodd yw cael eu rhyddhau o ddyletswyddau eu swyddi.

Cynigwyd cwrs codi hyder ar lein ar 16eg Medi 2022 ond er gwaethaf nifer yn mynegi diddordeb ni chafwyd unrhyw gofrestrïadau ymysg staff BIAP. Gan nad oes gofyniad i wella sgiliau Cymraeg ynghlwm wrth dermau ac amodau cyflogaeth staff rhaid dibynnu ar ewyllys staff unigol i wella eu sgiliau oherwydd nid oes unrhyw fecanwaith ar gael i gymhell staff i wella eu gallu o ran y Gymraeg; dylid bod yn realistig felly wrth osod disgwyliadau ar hyfforddiant i gynyddu sgiliau Cymraeg y gweithlu yn y tymor byr.

Mae'r ffigyrau'n dangos bod y cwrs 10 awr i ddechreuwyd yn gymharol boblogaidd, ac bydd gennym gwaelodlin da i fesur cynnydd yn ystod y cyfnod 5-mlynedd nesaf.

Blwyddyn Ariannol	2010-21	2021-22	2022-23 (hyd Ionawr 2023)
# yn Cwblhau Cwrs 10 Awr Lefel 1	6	12	7

Mewn paratoad ar gyfer cynllun 2024-29 byddwn yn cynnal arolwg staff i wybod beth yw'r rhwystrau sy'n eu cadw rhag meithrin eu sgiliau Cymraeg, ac yn defnyddio canlyniadau'r arolwg hwn i gynorthwyo llunio camau gweithredu mwy pendant yn ystod y cyfnod nesaf.

Nodi a defnyddio dulliau lladmeru a chyfieithu priodol i gefnogi defnyddwyr gwasanaeth Cymraeg eu hiaith yn ystod ymgynghoriadau clinigol

Ionawr 2021 – mae canllaw cyflym ar gael at wasanaethau cyfieithu ar y pryd a chyfieithu ar gael ar dudalen adnoddau Cymraeg a Chydraddoldeb ar y fewnwyd. Trafodir hyn hefyd gydag Arweinwyr y Gwasanaethau. Mae angen datblygu canllawiau manylach ynglŷn â phryd i ddefnyddio gwasanaethau cyfieithu ar y pryd a chyfieithu.

Mae gan lawer o dimau systemau anffurfiol ar waith i gofnodi aelodau o staff sy'n siarad Cymraeg i gefnogi siaradwyr Cymraeg yn ystod ymgynghoriadau clinigol. Mae angen casglu enghreifftiau gan reolwyr gwasanaethau a rhoi gweithdrefnau ffurfiol ar waith.

Mawrth 2022

- Mae gan staff fynediad parhaus at ganllaw ar sut i gyrchu gwasanaeth cyfieithu a chyfieithu ar y pryd ac yn parhau i ofyn i staff tîm y Gymraeg am gymorth a chynghor yn ôl yr angen.
- Mae hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith ac adnoddau wedi cael eu diweddarau i gynnwys gwybodaeth glir ar y Cynnig Rhagweithiol a'r angen clinigol am y Gymraeg.

Ionawr 2023

- Mae gennym adran sylweddol Y Gymraeg ar Sharepoint sydd ar gael i holl staff, sy'n nodi manylion ar sut i gyrchu gwasanaeth cyfieithu ar gyfer ymgynghoriadau clinigol.
- Mae gennym gontractau gyda GCC (Gwasanaeth Cyfieithu Cymru i'r Sector Cyhoeddus), ac ers Rhagfyr 2022, mae gan staff fynediad at LanguageLine ar ffôn clyfar neu dabled. Gall y ddau yma sicrhau bod cyfieithiad Cymraeg ar gael ar gyfer ymgynghoriadau clinigol.
- Mae gwybodaeth am y gallu i ddefnyddio cyfieithu ar y pryd ar Teams ar gael ar ein tudalennau Sharepoint, ac bod modd ei ddefnyddio ar gyfer ymgynghoriadau clinigol. Dangoswyd i staff sut mae modd defnyddio cyfieithu ar y pryd ar Teams mewn cyfarfod staff yn ddiweddar.

Adolygiad 2023

Yn dilyn cyflwyno meddalwedd LanguageLine Insight, mae gan staff ledled y bwrdd iechyd bellach fynediad at Gyfieithu ar y Pryd i'r Gymraeg ar-alw, hyd yn oed ar fyr rybudd. Nid oes unrhyw gofnod o'r system yn cael ei ddefnyddio ar gyfer y Gymraeg fodd bynnag nac unrhyw gofnod bod cyfieithydd Cymraeg wedi'i ddefnyddio na'i ofyn amdano ar gyfer ymgynghoriad clinigol. Yn anecdotaidd, nid yw'n glir bod cleifion Cymraeg eu hiaith mewn gwirionedd yn fodlon derbyn gwasanaethau drwy gyfrwng Cyfieithu ar y Pryd (h.y. bod yn well ganddynt wneud hynny na chynnal yr ymgynghoriad clinigol dwy'r Saesneg).

Fel paratoad ar gyfer cynllun 2024-29 byddwn yn mesur bodlonrwydd cleifion i dderbyn gwasanaethau iechyd drwy gyfieithu, er mwyn cael gwneud penderfyniad ynghylch priodoledd cyfieithu ar y pryd yn y cyd-destun hyn. Os nad ydy siaradwyr Cymraeg mewn gwirionedd yn fodlon derbyn triniaeth drwy gyfieithydd yna gall hyrwyddo'r dulliau hyn danseilio dulliau mwy effeithiol o gynyddu ein gallu i ddarparu gwasanaethau Cymraeg.

Datblygu canllawiau ar gyfer rheolwyr i sicrhau bod gofynion iaith Gymraeg ar gyfer swyddi gwag yn cael eu hasesu a'u hystyried yn briodol yn ystod y broses recriwtio

Ionawr 2021 - Diwygiwyd canllawiau recriwtio i adlewyrchu'r wybodaeth hon. Trefnwyd gwaith pellach gan gynnwys asesiadau enghreifftiol fel rhan o raglen hyfforddi recriwtio rheolwyr.

Mawrth 2022

- Defnyddir pecyn cymorth asesu sgiliau Cymraeg fel rhan o'r broses recriwtio i reolwyr ystyried pa sgiliau Cymraeg sydd eu hangen ar gyfer swyddi.
- Ailadroddwyd pwysigrwydd asesu'r sgiliau Cymraeg sydd eu hangen ar gyfer swyddi mewn cyfarfod arweinwyr gwasanaethau a gofynnwyd i adrannau archwilio nifer y siaradwyr Cymraeg sydd eisoes yn eu tîm wrth recriwtio.
- Cafodd y pecyn cymorth sgiliau iaith ei drafod mewn cyfarfod o arweinwyr gwasanaethau a byddwn yn ailedrych arno er mwyn sicrhau ei fod yn addas i'r diben dros y flwyddyn nesaf.

Ionawr 2023

- Diweddarwyd canllawiau i reolwyr ym mis Awst 2022, yn unol â'r lansiad tudalennau Sharepoint newydd Y Gymraeg.
- Mae cyngor ar gael i Reolwyr bob mis yn y sesiynau ymsefydlu.
- Newidiwyd y polisi recriwtio i gryfhau'r elfen hon.

Ein bwriad dros y flwyddyn nesaf yw datblygu hyfforddiant arbenigol i reolwyr ar eu cyfrifoldeb wrth fodloni safonau'r Gymraeg, a fydd yn cwmpasu anghenion y Gymraeg wrth recriwtio er mwyn cynyddu nifer y staff sy'n gallu cynnig ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg.

Monitro gofynion iaith Gymraeg wrth hysbysebu swyddi newydd a gwag

Ionawr 2021 - Mae hyn wedi ei weithredu drwy is-grŵp recriwtio Cymraeg y Gweithlu a Datblygu Sefydliadol. Mae gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod Swydd Ddisgrifiadau dwyieithog a hysbysebion swyddi yn cael eu cyhoeddi. Mae cost o weithredu hwn yn cael ei fonitro ar hyn o bryd.

Mawrth 2022

- Mae holl hysbysebion swydd a swydd ddisgrifiadau yn cael eu cyhoeddi yn Gymraeg a Saesneg fel rhan o broses recriwtio a chafodd ei rhoi ar waith yn 2021. Mae Swydd Ddisgrifiadau'n cael eu cyfieithu gan gyfieithydd allanol a phob dogfen recriwtio yn cael eu cyfieithu gan ein Cyfieithydd mewnol llawn amser.
- Defnyddir hefyd becyn cymorth asesu sgiliau Cymraeg fel rhan o'r broses recriwtio ar gyfer pob rôl a hysbysebir (fel y manylir uchod)
- Cafodd y pecyn cymorth ei drafod mewn cyfarfod o arweinwyr gwasanaethau a byddwn yn ailedrych arno er mwyn sicrhau ei fod yn addas i'r diben dros y flwyddyn nesaf.

Ionawr 2023

- Ym mis Medi 2022, cafodd ein polisi recriwtio corfforaethol ei ddiweddarau i gynnwys gwybodaeth am yr angen i reolwyr ystyried y sgiliau Cymraeg sydd eu hangen wrth recriwtio ac i gysylltu â thîm y Gymraeg i gael arweiniad pellach.
- Ym mis Rhagfyr 2022, datblygwyd pecyn cymorth newydd i reolwyr er mwyn asesu'r sgiliau Cymraeg sydd eu hangen wrth recriwtio.
- Bydd yr hyfforddiant a grybwyllir yn y camau uchod, yn cynnwys canllawiau i reolwyr ar sut i asesu'r sgiliau iaith sydd eu hangen wrth recriwtio.

Adolygiad 2023

Blwyddyn	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Nifer y Swyddi 'Cymraeg Hanfodol' a Hysbysebwyd	2	0	2	3

Yn ymarferol, hysbysebwyd pob swydd oni bai am yr uchod gyda'r Gymraeg yn 'ddymunol'; mae hyn wedi bod yn bolisi ers nifer o flynyddoedd. Er bod gwneud pob swydd yn 'Gymraeg Dymunol' yn gydnabyddiaeth o werth y sgiliau hyn o fewn y bwrdd, ychydig iawn yw'r dystiolaeth bod y polisi hwn wedi gwneud gwahaniaeth ymarferol i lefelau gallu (ystyriwch yr ystadegau uchod ar lefelau sgiliau staff BIAP).

Mae'n glir o'r diffyg cynnydd yn niferoedd y swyddi gwag Cymraeg Hanfodol sy'n cael ei hysbysebu gan y bwrdd iechyd nad yw'r camau ers Ionawr 2021 wedi gwneud gwahaniaeth sylweddol gan fod niferoedd y swyddi 'Cymraeg Hanfodol' sy'n cael eu hysbysebu yn parhau'n isel iawn fel cyfran o'r cyfanswm. Nodwyd y diffyg hyn yn Adroddiad Blynyddol 2021-22 a bod angen felly i weithredu o'r newydd i newid trefniadau mewnol a chynyddu nifer y swyddi sy'n cael eu hysbysebu.

Ail-gyhoeddwyd Polisi Recriwtio'r Bwrdd yn ystod Rhagfyr 2022 gyda'r adrannau ar y Gymraeg wedi'u cryfhau; rydym yn parhau i gyflwyno gweithdrefnau i gryfhau'r elfen hon ac yn disgwyl gweld cynnydd erbyn 2024.

Gweithio gyda disgyblion a myfyrwyr Cymraeg eu hiaith sydd â diddordeb mewn ymuno â GIG Cymru, er mwyn hybu'r Gymraeg fel sgil ac annog defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle

Ionawr 2021 - Mae cynlluniau ar waith i gynnal sesiwn Ymwybyddiaeth Iaith i ddisgyblion ysgolion uwchradd mewn digwyddiad rhithwir Gyrfa Cymru. Mae BIP CTM yn arwain ar y fenter hon.

Mawrth 2022

- Diweddariad o Ionawr 2021 - cyflwynwyd sesiwn yn Gymraeg ar gyfer y digwyddiad Gyrfaedd Rhithwir 2021 yn edrych ar gyfleoedd prentisiaeth yn y bwrdd iechyd. Ffilmwyd y sesiwn a gellir ei dangos eto mewn digwyddiadau gyrfaedd eraill.

	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhaliwyd sesiwn gyrfa ar-lein gyda disgyblion Cymraeg yn un o ysgolion uwchradd Powys i'w hannog i ystyried gyrfa yn y GIG ac i bwysleisio pa mor bwysig yw eu sgiliau Cymraeg i'r sector. Rydym yn gobeithio cynnig hon bellach i ysgolion eraill Powys. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae cysylltiadau wedi'u gwneud gyda Swyddogion Gyrfa Cymru ym Mhowys a'r Academi Iechyd a Lles o fewn y bwrdd iechyd i sicrhau bod modd cynnwys sesiynau ar yr iaith Gymraeg lle bo modd ac addas. • Mae gan Dîm y Gymraeg sesiynau ar yr iaith Gymraeg wedi'u trefnu gyda 3 ysgol uwchradd ym Mhowys rhwng Ionawr - Mawrth 2023 a bydd hefyd yn cymryd rhan mewn digwyddiad ar gyfer ysgolion ledled Powys i hyrwyddo pwysigrwydd y Gymraeg yn y gweithle.
<p><u>Adolygiad 2023</u></p> <p>I'r graddau bod yr amcan hwn yn gwestiwn o hybu a hyrwyddo yn unig, mae BIAP wedi parhau i weithio ar hyn yn llwyddiannus ac effeithiol. Rydym mewn cysylltiad hefyd gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gynnig lleoliadau Cyfrwng Cymraeg i fyfyrwyr nyrsio e.e. yn ysbytai Ystradgynlais a Machynlleth.</p> <p>Bydd cynllun 2024 yn adeiladu ar y camau hyn.</p>	
<p>Nodi mentoriaid sy'n siarad Cymraeg ar draws BIAP sy'n gallu cefnogi eraill ac annog defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle</p>	<p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn ein holiadur i aelodau o staff sy'n siarad Cymraeg yn Hydref 2021, gofynnwyd a oedden nhw'n barod i gefnogi cydweithwyr sy'n dysgu Cymraeg ac i weithredu fel 'cyfeillion' pe baen ni'n lansio cynllun cyfeillion. Nododd cyfanswm o 17 aelod o staff eu bod yn hapus i gymryd rhan mewn menter o'r fath. • Rydym wedi cynnal trafodaethau cychwynnol ynglŷn â chymryd rhan yn y cynllun 'Siarad' genedlaethol a byddwn yn edrych ymhellach ar hyn. <p>Ionawr 2023 – dim diweddariad pellach ar hyn.</p>
<p><u>Adolygiad 2023</u></p> <p>Nid oedd hi'n bosib cyflwyno Cynllun Siarad oherwydd anawsterau'n ymwneud â chaniatáu i staff gymryd amser oddi ar eu gwaith i gymryd rhan mewn sesiynau mentora.</p> <p>Mae'r amcan hwn yn anodd iawn i'w gyflwyno oherwydd yr uchod, ynghyd â ffactorau eraill megis natur wasgaredig BIAP fel cyflogwr, diffyg rhaglen clir o ddyletswyddau / proffil rôl i'r mentoriaid, a diffyg adnoddau o fewn tim y Gymraeg i sefydlu system o'r fath.</p>	

Fodd bynnag mae mwy o gynnydd wedi'i wneud ar hyrwyddo a chefnogi dysgwyr ar-lein e.e. drwy Yammer, lle mae grŵp dysgwyr Cymraeg y bwrdd ymysg y grwpiau staff mwyaf actif. Bydd cynllun 2024 yn canolbwyntio ar y dulliau llai ffurfiol hyn.

Cofnodi Dewis Iaith Cleifion

Amcan	Gwella mecanweithiau ar gyfer nodi a chofnodi dewis iaith cleifion er mwyn darparu gwasanaethau dwyieithog i'r rheini sydd eu hangen
Camau gweithredu	Cynnydd
Arweinwyr Gwasanaethau Cymraeg i fonitro'r gweithdrefnau presennol ar gyfer cofnodi dewis iaith cleifion a gweithio gyda staff allweddol o fewn eu meysydd nhw i nodi unrhyw welliannau	<p>Ionawr 2021 - Darparwyd adborth i Arweinwyr Gwasanaethau unigol i weithredu a monitro ffyrdd lleol o gofnodi dewis iaith cleifion. Enghraifft - Ffurflen atgyfeirio ffisiotherapi wedi'i diwygio i adlewyrchu hyn.</p> <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diweddarwyd ffurflen atgyfeirio MSK Ffisiotherapi yn ddiweddar er mwyn ei gwneud hi'n gliriach i gleifion ac i'r staff bod ymgynghoriad yn y Gymraeg (ac mewn ieithoedd eraill) yn cael ei chynnig a'i ddarparu, fel y gallwn sicrhau bod anghenion iaith yn cael eu diwallu. • Diweddarwyd llythyrau apwyntiad Asesu Cof i sicrhau bod cleifion ac aelodau o'r teulu yn gwybod sut i ddweud wrthym am eu dewis iaith. • Byddwn ni'n parhau i weithio ag adrannau ar ddiweddarar gohebiaeth cleifion er mwyn sicrhau bod dewis iaith ar gyfer ymgynghoriadau clinigol yn glir. • Ym mis Ionawr 2023, cafodd CIVICA ei lansio ar draws y bwrdd iechyd a fydd yn casglu data ac adborth i ni ynghylch pryd y gofynnwyd am wasanaeth Cymraeg a phryd y darparwyd.
Monitro Systemau Gweinyddu Cleifion o fewn Gwasanaethau Cleifion i sicrhau bod dewis iaith yn cael ei gofnodi ac y dygir sylw adrannau clinigol at hyn wrth drefnu apwyntiadau	<p>Ionawr 2021 - Gall WPAS gofnodi dewis iaith ac anghenion cyfathrebu. Mae angen archwilio opsiynau ychwanegol i rannu'r gwybodaeth ag adrannau clinigol.</p> <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gellir cofnodi dewis iaith cleifion ar WPAS a WCCIS. • Mae mwy o waith i'w wneud i sicrhau bod llythyrau a ffurflenni cyfeirio cleifion ar draws yr holl wasanaethau yn cynnwys cwestiwn ar ddewis iaith fel bod data ar gael i'w gofnodi.
Gweithio gydag Ymddiriedolaethau a Byrddau Iechyd eraill i rannu enghreifftiau o arfer gorau wrth gofnodi dewis iaith a defnyddio'r wybodaeth hon i ddarparu ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg	<p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gan fod ein systemau sy'n cofnodi'r math hwn o wybodaeth yn cael ei gaffael a'i rheoli'n ganolog ar ran y byrddau iechyd, nid oes gennym y gallu i wneud y datblygiadau sydd eu hangen i gofnodi'r data am nifer yr ymgynghoriadau clinigol sy'n cael eu cynnal yn y Gymraeg ar hyn o bryd.

	<ul style="list-style-type: none"> Rydym yn gobeithio y bydd system yn cael ei rhoi ar waith yn genedlaethol i gefnogi'r gwaith hwn. Wrth i ni weithio'n agos gyda'r sefydliadau iechyd eraill i hyrwyddo cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ar draws GIG Cymru, rydym yn yr un modd yn cydweithio'n agos ar gydymffurfio â'r safonau Cymraeg. Ym mis Ionawr 2023, cafodd CIVICA ei lansio ar draws y bwrdd iechyd a fydd yn casglu data ac adborth i ni ynghylch pryd y gofynnwyd am wasanaeth Cymraeg a phryd y darparwyd.
<p>Adolygu rotâu staff i nodi'r staff sy'n siarad Cymraeg sydd ar gael ac sy'n gallu cynnal neu gefnogi ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg</p>	<p>Ionawr 2021 – adolygwyd polisi ar e-amserlennu ym mis Medi 2019 i gynnwys cyngor a gwybodaeth am staff ar amserlennu sifftiau sydd â sgiliau Cymraeg er mwyn sicrhau bod digon o gapasiti Cymraeg ar batrymau shifft, lle bo'n bosibl.</p> <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Caiff staff eu hannog a'u cynghori i 'baru' cleifion â staff sy'n siarad Cymraeg, lle mae hynny'n bosib. Anogir staff nad ydynt yn siarad Cymraeg mewn sesiynau ymsefydlu corfforaethol ac mewn sesiynau ymwybyddiaeth iaith gyffredinol i ofyn pwy yn eu tîm sy'n siarad Cymraeg er mwyn iddynt allu cyfeirio cleifion atynt am ohebiaeth ac i 'baru' cleifion a staff ar gyfer ymgynghoriadau. Rydym wedi gofyn am sticeri 'Cymraeg' i staff ein ward eu defnyddio ar welyau neu gofnodion cleifion, ond rydym yn aros i gael stoc gan Lywodraeth Cymru.
<p><u>Adolygiad 2023</u></p> <p>Mae'r camau uchod sydd wedi'u cwblhau wedi gwella'n sylweddol gweithdrefnau'r bwrdd iechyd o ofyn a chofnodi dewis iaith cleifion unigol. Dylai hyn ei wneud hi'n haws i glinigwyr adnabod siaradwyr Cymraeg a gwella eu gallu i weithredu'r Cynnig Rhagweithiol.</p> <p>Fodd bynnag, gwendid amlwg yn y rhain yw'r ffaith nad yw'r systemau lle cofnodir y wybodaeth hyn (sydd yn aml yn rhai papur) wedyn yn caniatáu i'r wybodaeth cael ei chasglu ynghyd a'i monitro'n ganolog, waeth pa mor drylwyr y mae staff wrth ei chasglu.</p> <p>Bydd CIVICA yn newid hyn oherwydd am y tro cyntaf bydd cleifion yn cael eu gofyn, mewn niferoedd, yn systematig a thros cyfnod o amser, a oedd modd iddynt ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod cwrs eu triniaeth gan BIAP. Bydd hyn yn cynnig gwaelodlin a dull o fesur gallu'r bwrdd i ddarparu ymgynghoriadau clinigol; bydd arolygon CIVICA felly'n greiddiol i gynllun 2024-2029.</p>	

Ymwybyddiaeth Ddiwylliannol

Amcan	Codi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg yn y gweithle
Camau gweithredu	Cynnydd

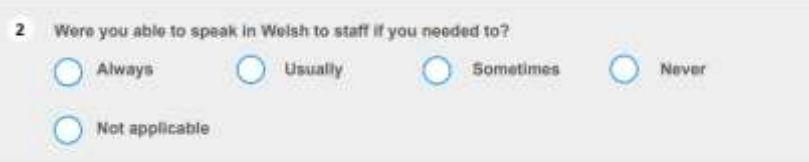
<p>Codi ymwybyddiaeth o egwyddor y 'Cynnig Rhagweithiol' er mwyn annog mwy o ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg</p>	<p>Ionawr 2021 – ymdrinnir â hon yn y sesiwn Ymwybyddiaeth Iaith a gyflwynir i staff, ac yn nogfennau Adnoddau a Chanllawiau'r Rheolwyr.</p> <p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae sleidiau hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith wedi eu diweddarau yn 2022 i'w cyflwyno i dimau staff. • Roedd y bathodynau a'r cortynnau Cymraeg Gwaith yn cael eu cynnig a'u danfon i'r staff mewn amryw o adrannau o fewn y bwrdd iechyd a Gofal Sylfaenol i sicrhau bod cleifion yn gwybod lle mae gwasanaeth Cymraeg ar gael. • Mae cefndiroedd Teams BIAP yn cynnwys logo 'Cymraeg' a 'Dwi'n Dysgu Cymraeg' i staff i'w defnyddio mewn cyfarfodydd. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae Mwy Na Geiriau a phwysigrwydd rhoi'r Cynnig Rhagweithiol ar waith yn cael eu cynnwys yn ein sesiwn Gymraeg fel rhan o'r ymsefydlu corfforaethol ac yn sesiynau ymwybyddiaeth iaith i adrannau. • Mae'r staff yn cael eu hannog i wisgo logo Cymraeg Gwaith ac mae manylion ar ble i gael y rhain, gan gynnwys y gwisgoedd gyda logo wedi'i frodio ar wisg staff clinigol, yn cael ei rannu mewn sesiynau staff ac ar Sharepoint. • Mae nwyddau Cymraeg Gwaith wedi cael eu dyrchafu i ddarparwyr gofal sylfaenol hefyd ac mae llawer o feddygon teulu a Deintydd wedi gofyn am y rhain ar gyfer eu staff clinigol Cymraeg. • Rydym yn gweithio'n agos gyda'r tîm gofal sylfaenol ar hyn o bryd i gwrdd â Safon 65 fel bod darparwyr gofal sylfaenol megis rhai meddygon teulu, a all gynnal ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg â chleifion, yn cael eu hyrwyddo ar ein gwefan.
<p>Hybu defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle a chynyddu ymwybyddiaeth diwylliannol o'r iaith ymhlith staff a defnyddwyr gwasanaeth</p>	<p>Ionawr 2021 – Hyrwyddo digwyddiadau Cymraeg yn barhaus e.e. Eisteddfod, Diwrnod Hawliau'r Gymraeg, Dydd Gŵyl Dewi, ymadroddion Cymraeg ar gyfer y gweithle, ac ati.</p> <p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae digwyddiadau a dyddiau Cymraeg fel Diwrnod Hawliau'r Gymraeg, Dydd Miwsig Cymru, Dydd Gŵyl Dewi yn cael eu hyrwyddo drwy newyddlen cyhoeddiadau staff BIAP ac ar y rhwydweithiau Teams ar gyfer siaradwyr a dysgwyr Cymraeg. • Ar Fawrth 1^{af} wnaeth Menter Iaith Maldwyn gynnal Cwis Gwyl Dewi ar gyfer y Bwrdd Iechyd a staff CSP sydd naill ai'n dysgu Cymraeg neu eisiau gwella eu sgiliau, ac rydym yn gobeithio cynnal mwy o weithgareddau fel hyn dros y flwyddyn nesaf. • Mae sleidiau ychwanegol wedi'u cynnwys o fewn y sesiwn ymsefydlu corfforaethol i gynyddu ymwybyddiaeth y Gymraeg ac ymwybyddiaeth ddiwylliannol ar gyfer staff newydd. • Mae Geiriau Cymraeg y mis wedi eu cynnwys yn y newyddlen staff BIAP.

	<ul style="list-style-type: none"> • Atgoffwyd staff am yr angen i ateb y ffôn yn ddwyieithog a chardiau ffonetig a gynigir er mwyn cefnogi hyn. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae diwylliant Cymraeg yn cael ei hyrwyddo ar draws y sefydliad a dyddiau cenedlaethol megis Diwrnod Shw'mae, Su'mae yn cael eu hyrwyddo a'u dathlu. • Mae'r Gymraeg wedi'i chynnwys yn y sesiynau ymsefydlu corfforaethol misol ar gyfer yr holl staff newydd. • Rhoddir hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith i staff ar draws y sefydliad. • Cyhoeddir cylchlythyr Cymraeg bob chwarter. • Mae gennym 2 dudalen Yammer, 1 i siaradwyr Cymraeg ac 1 ar gyfer dysgwyr Cymraeg lle mae gwybodaeth gyffredinol am Gymraeg, gweithgareddau lleol ac awgrymiadau defnyddiol yn cael eu rhannu. • Mae digwyddiadau'n cael eu cynnal mewn partneriaeth â sefydliadau iechyd eraill i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn naturiol a'r diwylliant Cymreig e.e. cynhaliwyd cwis i ddathlu Diwrnod Shw'mae, Su'mae a sesiwn wybodaeth am y 'Fari Lwyd', sy'n draddodiad unigryw Gymreig cyn y Nadolig. • Ar Fawrth 1^{af} bydd Eisteddfod cyntaf y GIG yn cael ei chynnal ar-lein i staff.
<p>Annog pobl i gymryd rhan mewn mentrau Cymraeg er mwyn annog agwedd gynhwysol tuag at ddarparu gwasanaethau yn ddwyieithog</p>	<p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar Fawrth 1^{af} wnaeth Menter Iaith Maldwyn gynnal Cwis Gwyl Dewi ar gyfer y Bwrdd Iechyd a staff CSP sydd naill ai'n dysgu Cymraeg neu eisiau gwella eu sgiliau. Roedd y digwyddiad ar agor i'r holl aelodau o staff a chafodd ei hysbysebu yn newyddlen BIAP. • Mae cyfleoedd lleol i ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol ar draws Powys (fel gweithgareddau gan y Mentrau Iaith) yn cael eu rhannu yn y newyddlen hefyd. • Rydym yn annog ein staff i fynd i ddigwyddiadau Cymraeg, megis y Gymraeg a dementia, Cymraeg a'r Diwylliant Byddar, sy'n cael eu cynnal gan fyrdau iechyd a sefydliadau eraill. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae pob digwyddiad i hybu defnydd y Gymraeg, a gynhelir naill ai gan sefydliadau GIG Cymru neu gan sefydliadau cymunedol, megis y Mentrau Iaith a'r Urdd, yn cael eu hyrwyddo ar ein tudalen newyddion Sharepoint, ar Yammer ac ar ein tudalen Facebook staff.
<p><u>Adolygiad 2023</u></p> <p>I'r graddau bod yr amcanion hyn i gyd yn rai sy'n ymwneud â hybu a hyrwyddo yn unig, gellid eu hystyried yn llwyddiannus.</p>	

Cyflwynwyd y cwrs ymwybyddiaeth GIG Cymru ar-lein a gyflwynwyd i'r bwrdd yn hwyr yn ystod 2022 ac yn ei gwneud hi'n hanfodol cwblhau'r cwrs i bob aelod staff; bydd adrodd ar gyfraddau cwblhau'r cwrs hwn yn ffurfio rhan o gynllun 2024-29.

Gweithdrefnau Monitro

Amcan	Monitro darpariaeth ymgynghoriadau clinigol dwyieithog
Camau gweithredu	Cynnydd
Datblygu mecanweithiau ar gyfer cofnodi nifer yr ymgynghoriadau clinigol a gynhelir yn Gymraeg (gan gynnwys y rheini y mae staff cymorth sy'n siarad Cymraeg yn eu hwyluso)	<p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> Gan fod ein systemau sy'n cofnodi'r math hwn o wybodaeth yn cael ei gaffael a'i rheoli'n ganolog ar ran y byrddau iechyd, nid oes gennym y gallu i wneud y datblygiadau sydd eu hangen i gofnodi'r data am nifer yr ymgynghoriadau clinigol sy'n cael eu cynnal yn y Gymraeg ar hyn o bryd. Rydym yn gobeithio y bydd system yn cael ei rhoi ar waith yn genedlaethol i gefnogi'r gwaith hwn. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Ym mis Ionawr 2023, lansiodd y bwrdd iechyd ei blatfform adborth ar brofiad cleifion, CIVICA. Mae CIVICA yn caniatáu inni uwchlwytho holiaduron i'r system y gellir naill ai gael eu hanfon yn uniongyrchol i gleifion yn dilyn ymgynghoriad neu y gellir eu llenwi yn ystod apwyntiad neu tra ar ward. Mae un o'r cwestiynau safonol yn yr holiaduron yn gofyn a ddarparwyd gwasanaeth Cymraeg pe bai ei eisiau / ei angen. <div data-bbox="869 932 1675 1098" style="border: 1px solid #ccc; padding: 5px; background-color: #f9f9f9;"> <p>2 Were you able to speak in Welsh to staff if you needed to?</p> <p> ☐ Always ☐ Usually ☐ Sometimes ☐ Never </p> <p> ☐ Not applicable </p> </div> <ul style="list-style-type: none"> Dros amser, bydd CIVICA yn rhoi'r data sydd ei angen arnom ar sawl ymgynghoriad clinigol sy'n digwydd yn Gymraeg.
Dadansoddi'r data sydd ar gael am ymgynghoriadau clinigol a gynhelir yn	Mawrth 2022

<p>Gymraeg a chynnwys manylion am gynnydd yn yr Adroddiad Monitro Blynyddol</p>	<ul style="list-style-type: none"> Gan fod ein systemau sy'n cofnodi'r math hwn o wybodaeth yn cael ei gaffael a'i rheoli'n ganolog ar ran y byrddau iechyd, nid oes gennym y gallu i wneud y datblygiadau sydd eu hangen i gofnodi'r data am nifer yr ymgynghoriadau clinigol sy'n cael eu cynnal yn y Gymraeg ar hyn o bryd. Rydym yn gobeithio y bydd system yn cael ei rhoi ar waith yn genedlaethol i gefnogi'r gwaith hwn. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Ym mis Ionawr 2023, lansiodd y bwrdd iechyd ei blatfform adborth ar brofiad cleifion, CIVICA. Mae CIVICA yn caniatáu inni uwchlwytho holiaduron i'r system y gellir naill ai gael eu hanfon yn uniongyrchol i gleifion yn dilyn ymgynghoriad neu y gellir eu llenwi yn ystod apwyntiad neu tra ar ward. Mae un o'r cwestiynau safonol yn yr holiaduron yn gofyn a ddarparwyd gwasanaeth Cymraeg pe bai ei eisiau / ei angen. <ul style="list-style-type: none"> Dros amser, bydd CIVICA yn rhoi'r data sydd ei angen arnom ar sawl ymgynghoriad clinigol sy'n digwydd yn Gymraeg.
<p>Arweinwyr Gwasanaethau Cymraeg i fonitro cydymffurfriad â Safon 110</p>	<p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae arweinwyr Gwasanaethau yn ymwybodol o'r angen i gydymffurfio â Safon 110 ac yn cymryd camau, lle bo'n bosibl, er mwyn cynyddu nifer yr ymgynghoriadau clinigol sy'n cael eu cynnal yn Gymraeg. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Fel yr uchod. Bydd tîm y Gymraeg yn gweithio gydag Arweinwyr Gwasanaethau dros y flwyddyn nesaf i gyhoeddi cynllun newydd 5 mlynedd ar gyfer Powys rhwng 2024-2029, a fydd yn cynnwys mecanwaith ar gyfer monitro cynnydd.
<p>Casglu a dadansoddi adborth defnyddwyr gwasanaeth Cymraeg eu hiaith ynglŷn â'u phrofiad fel claf</p>	<p>Mawrth 2022</p> <ul style="list-style-type: none"> Ers diwedd 2021, mae tîm y Gymraeg a Chydraddoldeb bellach yn arwain ar brofiad cleifion a gwaith straeon cleifion ar draws y bwrdd iechyd ac yn mynd ati i chwilio am gleifion Cymraeg eu

	<p>hiaith i rannu eu profiadau. Mae'r tîm yn cydweithio gydag adrannau ar draws y bwrdd iechyd i adnabod straeon cleifion posib ac yn datblygu cronfa o ddogfennau fydd yn cael eu defnyddio ar gyfer y gwaith yma.</p> <ul style="list-style-type: none"> Rydym yn gweithio gyda sefydliadau allanol fel PAVO a'r CIC i sicrhau bod llais y cleifion Cymraeg yn cael eu clywed. <p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Rydym wedi mynd ati i hyrwyddo ein gwaith ar straeon cleifion o fewn tîm y Gymraeg i gymunedau Cymru ledled Powys drwy gyhoeddi gwybodaeth am y gwaith yn y Papurau Bro lleol ac yng nghylchlythyr Iechyd a Lles PAVO. Rydym hefyd wedi rhannu gwybodaeth gyda mudiadau lleol fel y Mentrau Iaith. Aeth ein stori cleifion dwyieithog cyntaf i gyfarfod y Bwrdd ym mis Rhagfyr ar ffurf cerdd a ysgrifennwyd gan glaf.
<p>Gweithio gydag Ymddiriedolaethau a Byrddau Iechyd eraill i rannu arfer gorau o ran cynnal ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg ac ymdrechu i gael cysondeb wrth gydymffurfio â Safon 110</p>	<p>Ionawr 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> Gan fod ein systemau sy'n cofnodi'r math hwn o wybodaeth yn cael ei gaffael a'i rheoli'n ganolog ar ran y byrddau iechyd, nid oes gennym y gallu i wneud y datblygiadau sydd eu hangen i gofnodi'r data am nifer yr ymgynghoriadau clinigol sy'n cael eu cynnal yn y Gymraeg ar hyn o bryd. Rydym yn gobeithio y bydd system yn cael ei rhoi ar waith yn genedlaethol i gefnogi'r gwaith hwn. Wrth i ni weithio'n agos gyda'r sefydliadau iechyd eraill i hyrwyddo cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ar draws GIG Cymru, rydym yn yr un modd yn cydweithio'n agos ac yn cydweithio ar gydymffurfio â'r safonau Cymraeg.
<p><u>Adolygiad 2023</u></p> <p>Mae'r camau uchod sydd wedi'u cwblhau wedi gwella'n sylweddol gweithdrefnau'r bwrdd iechyd o ofyn a chofnodi dewis iaith cleifion unigol. Dylai hyn ei wneud hi'n haws i glinigwyr adnabod siaradwyr Cymraeg a gwella eu gallu i weithredu'r Cynnig Rhagweithiol.</p> <p>Fodd bynnag, gwendid amlwg yn y rhain yw'r ffaith nad yw'r systemau lle cofnodir y wybodaeth hyn (sydd yn aml yn rhai papur) wedyn yn caniatáu i'r wybodaeth cael ei chasglu ynghyd a'i monitro'n ganolog, waeth pa mor drylwyr y mae staff wrth ei chasglu.</p> <p>Bydd CIVICA yn newid hyn oherwydd am y tro cyntaf bydd cleifion yn cael eu gofyn, mewn niferoedd, yn systematig a thros cyfnod o amser, a oedd modd iddynt ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod cwrs eu triniaeth gan BIAP. Bydd hyn yn cynnig gwaelodlin a dull o fesur gallu'r bwrdd i ddarparu ymgynghoriadau clinigol; bydd arolygon CIVICA felly'n greiddiol i gynllun 2024-2029.</p>	

Casgliadau

Cyflwynwyd cynllun gwreiddiol Bwrdd Iechyd Addysgu Powys ('BIAP' o hyn ymlaen) yn unol â dyddiad cydymffurfio gwreiddiol y safon, sef 30 Tachwedd 2019.

Dim ond nifer o flynyddoedd yn ddiweddarach (Mawrth 2022) cyhoeddwyd canllawiau ar Safon 110 gan Gomisiynydd y Gymraeg. Pwysig felly yw cydnabod nad oedd y canllawiau hyn ar gael pan baratowyd a chyhoeddwyd cynllun BIAP dan Safon 110, ac nad yw'r cynllun o ganlyniad yn cydymffurfio â'r canllawiau hynny.

Yn ôl diffiniad Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 7) 2018, ymgynghoriad clinigol yw "rhyngweithio rhwng un neu ragor o unigolion a chorff ynghylch darpariaeth iechyd".

Mae'r diffiniad hwn yn hynod eang a, thrwy ei natur, yn anodd iawn i'w mesur. Pan mae claf yn ymweld ag ysbyty (er enghraifft) gall ymwneud â nifer o aelodau staff fel unigolion neu mewn cyd-destun grŵp. Nid yw'r achosion unigol yma o rhyngweithio yn cael eu cofnodi, a byddai'n anymarferol ac afresymol cofnodi pob achos unigol o rhyngweithio rhwng unigolyn ag aelod staff at ddibenion mesur dewis iaith yn unig.

Rhaid cydnabod hyn a nodi mae yn anuniongyrchol yn unig y gellir mesur gallu BIAP i ddarparu ymgynghoriad clinigol yn y Gymraeg, drwy mesur pethau fel:

- Medrau Cymraeg y gweithlu
- Canfyddiadau cleifion (arolygon barn)
- Cwynion (e.e. am nad oedd gwasanaeth ar gael yn y Gymraeg)
- Y galw am fedrau Cymraeg mewn swydd-ddisgrifiadau BIAP.

Yr ystadegau hyn fydd yn gysail i gynllun 5 mlynedd nesaf y bwrdd o dan safon 110.

Gwendidau'r Cynllun Cyfredol

Mae BIAP yn cydnabod rhai gwendidau gyda'r cynllun a luniwyd yn 2019 wrth eu cymharu â chanllawiau'r Comisiynydd; y pennaf o'r rhain yw:

- Diffyg defnydd o'r data uchod i'w defnyddio fel gwaelodlin er mwyn mesur unrhyw gynnydd
- Diffyg gwir bodloni Safon 110 drwy fesur gallu *cyfredol* y Bwrdd i gynnig Ymgynghoriad Clinigol yn y Gymraeg.
- Amcanion amwys e.e. 'monitro' neu 'gynnig cyfleoedd' nad ydynt ynddo'u hunain yn debygol o gynyddu gallu'r bwrdd iechyd i gynnig ymgynghoriad clinigol.

Fodd bynnag, nodwn bod y cynllun gwreiddiol wedi'i gymeradwyo gan y bwrdd yn 2019, a chyfnod pum mlynedd y cynllun yn dod i ben yn 2024. Nodwn hefyd ein bod, ar ddechrau 2023, ar ganol cyfnod hanesyddol gythryblus ac anodd o ran recriwtio a staffio, gyda niferoedd y swyddi – yn enwedig rhai clinigol – sydd heb eu llenwi ar y lefelau uchaf erioed. Mae hyn yn cael effaith uniongyrchol ar ein

gallu i ddarparu ein swyddogaeth greiddiol, sef darparu gwasanaethau gofal iechyd (mewn unrhyw iaith); ni fu'n bosib er enghraifft ailagor y ward yn Ysbyty Trefyclawdd oherwydd anallu i recriwtio digon o nyrsys cofrestredig i wneud hynny'n ddiogel.

O dan yr amgylchiadau hyn, er ein bod yn gwerthfawrogi gwendidau'r cynllun cyfredol, yn hytrach na diwygio'r cynllun yn awr rydym yn bwriadu aros hyd at ddiwedd y cyfnod 5 mlynedd cyn cynhyrchu cynllun newydd ar gyfer 2024-2029 erbyn haf 2024.